

WhatsApp Sözleşmesi Ne İfade Ediyor, Neler Getiriyor?

Av. Emin Hamdi UYSAL

Giriş

Bilindiği üzere, ülkemizde son günlerde WhatsApp isimli uygulama odağında bir tartışma dönmetedir. Her olayda olduğu gibi bu tartışma hususunda da vatandaşlarımız olaya bir hışımla dahil olarak anlık ve büyük tepkiler vermiştir. Lakin verdikleri bu tepkinin kaynağının ne olduğu yahut tam olarak neye karşı olduklarına ilişkin bir belirleme yapma ihtiyacı hissetmemişlerdir.

Özetleyecek olursak büyük tartışmalara sebep olan olay, WhatsApp isimli uygulamanın 4 Ocak 2021 tarihinde kullanıcılarına sunduğu hizmet koşulları¹ ve gizlilik sözleşmesi² sebebiyle vuku bulmuştur. Buna göre ilgili uygulama kullanıcılarına sunduğu şartlar ve kişisel veriler üzerindeki politikasını değiştireceğini beyan etmektedir.

4 Ocak tarihli bu bildirim gereğince kullanıcılar ya 8 Şubat 2021 tarihine kadar önlerine konulan sözleşmeyi kabul edecek ya da WhatsApp söz konusu tarih geldiğinde kullanıcının hesabını silecektir.

İşte bu çalışmamızda WhatsApp'ın dikte ettiği bu metinlerde nelerin yer aldığına, bunların hayatımıza nasıl etkileri olacağına, son günlerde pek çok mecrada yer bulan iddiaların gerçeklik boyutuna ve risklere dikkat çekmeye ve sizlere bilgi vermeye çalışacağım. Çalışmayı mümkün olduğunca anlaşılır bir tarzda, teknik ayrıntılarda boğulmadan ve akademik bir kaygı gütmenden hazırladığımı belirtmek isterim.

Çalışmama öncelikle "WhatsApp sözleşmesi karmaşası" olarak isimlendirebileceğimiz olay ile bir anda tüm Türkiye'nin gündemine giren "kişisel veri" kavramını ve ülkemizdeki düzenlemeleri kısaca anlatarak başlayacağım. Ardından WhatsApp'ın teknik yapısına kısaca değinecek ve WhatsApp'ın kullanıcılarına dayattığı sözleşmeyi inceleyeceğim. Bunu yaparken buradaki değişikliklerin ne manaya geldiği ve teknik açıdan hangi risklerin mevcut olduğu, ortalıkta dolaşan iddiaların ne derece güvenilir olduğuna bakacak ve WhatsApp'ın sahibi Mark Zuckerberg'in güven karnesini size sunmaya çalışacağım. Yazımı sonlandırırken de bütün yazı boyunca anlatmaya çalıştığım şeylerin basit bir özetini verecek ve önerilerimi sıralayarak çalışmamı sonlandıracağım.

1. Kişisel Veri

Kişisel veri, bir gerçek kişiyi(insan) tespit etmeye yarayacak her tür bilgidir. Adınız, soyadınız, IP adresiniz, konum bilginiz, iş adresiniz, aracınızın plakası gibi aklınıza gelebilecek bir geçek kişiye ulaşılmasını sağlayan her türlü bilgi kişisel veridir.

Kişisel veriler, ülkemizde başta 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu(KVKK) ve çeşitli mevzuatlarda yer alan hükümler ile korunmaktadır. Kişisel veri kavramı ve kişisel verilerin korunması hukuku ülkemiz için oldukça yeni bir alandır. Nitekim KVKK ihdas

¹ <https://www.whatsapp.com/legal/updates/terms-of-service/?lang=tr>

² <https://www.whatsapp.com/legal/updates/privacy-policy-eea>

edileli henüz 5 yıl dahi geçmiş değildir. Kanun'un uygulaması ise ülkemizde yeni yeni yerleşmektedir. Tüm bunlara ek olarak maalesef ki KVKK yetersiz bir kanundur. Şöyle ki KVKK, Avrupa Birliği'nin 95/46/EC sayılı Yönergesi esas alınarak, adeta çevirisi yapılarak, oluşturulmuştur. Ne var ki Avrupa Birliği, biz KVKK'yı yürürlüğe aldıktan kısa süre sonra bu yönergeyi yürürlükten kaldırmış ve Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) olarak adlandırılan kapsamlı bir düzenleme ihdas etmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkı aynı yaşama hakkında olduğu gibi temel insan haklarından birisidir ve bu sebeple ilkel olarak evrensel bir koruma altındadır. Ne yazık ki kişisel verilerin korunması hakkının önemi ülkemizde bugüne kadar kavranabilmiş değildir.

Son yaşanan WhatsApp sözleşmesi karmaşasının en iyi yönü belki de, ülkemizdeki "kişisel veri" bilincini bir anda artırmasıdır. Hakikaten de bu olay sayesinde bir anda insanlar, manasını tam bilmeseler bile, kişisel verilerinin önemi konusunda düşünmeye ve endişe duymaya başlamışlardır. Bu olumlu neticenin sürekli bir kazanıma dönüşebilmesi ise tepkisel olarak doğan ve kısa sürede unutulmuş bu tür hareketlerin bilinçli bir şekilde yönetilmesi ve insanlara kişisel verinin önemini açıklama konusunda bu olayların bir fırsat olarak kullanılması ile mümkün olabilecektir.

2. WhatsApp'ın Teknik Altyapısı

WhatsApp 2009 senesinde kurulmuş ve kurulmasını takiben hızla büyüyerek, 2014 senesinde çok ciddi bir bedel karşılığında Facebook'a satılarak el değiştirmiştir.

WhatsApp giderek büyümesi sebebiyle ve özellikle Avrupa Birliği ve ABD başta olmak üzere ülkelerle yaşanabilecek problemlerin önünü alabilmek adına güvenilirliğini artırmak istedi. Bu sebeple 2016 senesinde Moxie Marlinspike ve ekibi ile anlaştı.

Moxie Marlinspike 2013 senesinde "Signal Protocol" adı verilen bir şifreleme protokolü geliştirmişti. Bu protokol, şifreleme anahtarlarının sadece iletişim kuran iki kişinin cep telefonunda kalmasını sağlayan oldukça karmaşık fakat başarılı bir sistemdi. Bu sistemin kullanıldığı durumlarda mesajları yalnızca gönderici ve alıcı görebiliyor, mesaj gönderme uygulaması dahil kimse bu mesajların içeriğine vakıf olamıyordu. Bu protokol 2016 senesinde WhatsApp'a entegre edildi³.

Peki bu ne anlama geliyor? En basit şekilde söylersek, WhatsApp annenize gönderdiğiniz ses kaydını dinleyemiyor, fotoğrafı göremiyor. Dolayısıyla *"bu sözleşmelere onay vererseniz, sesinizi kaydedip dolandırıcılık yapacaklar, terörist faaliyetlerde kullanacaklar, sonra sizi polis evinizden alacak"* şeklindeki iddiaların pek bir geçer yanı yok.

Fakat yine de her ihtimali değerlendirmek lazım. Gerçekten de WhatsApp bizim hiçbir verimize erişmiyor mu? Öncelikle belirtmeliyiz ki WhatsApp belirli tipteki verilere her halükârda erişiyor. Bunlar temelde "meta data/meta veri" veya üst veri olarak adlandırılan veriler ile yedeklemeye tabi tutulan veriler.

³ <https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/end-to-end-encryption-for-business-messages>

Meta veri ile üçüncü kişilerin mesajların içeriğini görmesine engel olunurken, yetkili kişiler tarafından mesajların **kim tarafından, kime, ne zaman, hangi sıklıkla** gönderildiği gibi verilere erişilebiliyor. Ayrıca IP adresiniz gibi konumunuza erişilmesini sağlayan veriler, bu konuda özel bir izniniz gerek olmadan WhatsApp tarafından işleniyor. Zira meta veriler normal mesajlaşmalardaki gibi şifrelenmiyor. Meta veri yanında kullanıcının verdiği izin çerçevesinde bulutta depolanan(yedeklenen) veriler de şifrelenmediği için teknik imkânların yeterli olması durumunda başkalarının ve tabi ki WhatsApp'ın erişebileceği şekilde duruyor. En azından burada hiçbir risk olmadığı söylenemiyor. Zira yedeklenen verilerin güvenliğine ilişkin WhatsApp hizmet koşullarında veya gizlilik sözleşmesinde herhangi bir taahhütte bulunmuyor.

Zira yedekleme esnasında WhatsApp, kullanıcının cihazı üzerindeki mesajların şifresini açarak kişinin kendi (android için)google drive hesabında yedekliyor. Bu yapılan veri transferi WhatsApp sunucuları üzerinden geçmeyip, doğrudan cihaz ile Google sunucuları arasında gerçekleşiyor. Bu işlem kulağa son derece güvenilir geliyor olsa da işlem sırasında veriler kullanıcının cihazındaki şifre kullanılarak başka sunuculara yönlendirilme riski taşıyor. Başka bir ifade ile söylersek teorik olarak WhatsApp, mesajları cihazdaki anahtarla okuyup işleyebilir. Fakat böyle bir işlemin yapıldığı yahut verilerin WhatsApp tarafından elde edildiğine ilişkin hiçbir veri veya çalışma bulunmuyor. Tam aksine WhatsApp'ın kullandığı bu şifreleme sisteminin son derece sağlam olduğu ve WhatsApp'ın müdahale ederek verileri almadığına ilişkin pek çok çalışma⁴ mevcut.

Son durumda, WhatsApp'ın teknik altyapısı sebebiyle mesajlaşma esnasında birbirinize gönderdiğiniz bilgilerin (fotoğraf, ses, metin...) WhatsApp tarafından görüldüğünü söyleyemeyiz. Yani kimse sizin bu bilgilerinizi alarak kullanmayacak. Kaldı ki 4 Ocak tarihinde kullanıcıların önüne sunulan sözleşmede de buna ilişkin hiçbir bilgi yok.

Fakat bu demek değil ki WhatsApp hiçbir bilginizi kullanmayacak. Yukarıda da bahsetmiş olduğum üzere WhatsApp meta verileri yani kiminle, hangi sıklıkla, hangi internet ağı üzerinden mesajlaştığınız, IP adresiniz gibi bilgileri edinebilmekte.

Şifrelenmeyen meta veriler aracılığıyla erişilen veriler kullanılarak, kullanıcıların davranışsal hareketlerinin Facebook tarafından takip edebilmesine ve kullanıcıların profillemesine olanak sağlanmaktadır. Bu da sosyal mühendislik alanında bir dünya markası olan Facebook (*WhatsApp'ın bir Facebook şirketi olduğunu tekrar hatırlatmak isterim*) için yeter de artar bile. Nitekim günümüzde pek çok istihbarat servisi de bunu yapmakta ve kişilerin en mahrem bilgilerine ulaşmanın yollarını bu vasıta ile bulabilmektedir.

Meta veriler ve yedeklenen veriler haricinde WhatsApp teslim edilmeyen mesajları 30 gün boyunca, bir medya dosyasının tekrar iletilindiği durumlarda ise bu medya dosyasını kısa süre sunucularında saklamakta ve sonrasında sildiğini bildirmektedir. Elbette burada "kısa süre" ile kastedilenin ne olduğunun belirsiz oluşu rahatsızlık verici bir durumdur⁵.

⁴ <https://signal.org/blog/there-is-no-whatsapp-backdoor/>

⁵ Ayrıca WhatsApp, hesabınızı silmiş olsanız dahi bazı verileri belirli sürelerle tutmaya devam ettiğini belirtmektedir.

Bütün bunlara ek olarak uçtan uca şifreleme normal mesajlaşmalar için geçerlidir. Eğer ki WhatsApp Bussiness kullanıyorsanız ve buradaki “ödemeler” özelliğini kullanacaksanız işte burada uçtan uca şifreleme ortadan kalkıyor. Zira finans kurumları ödemelerle ilgili bilgileri doğrulayabilmek adına bu verilere erişim talep ediyor ve bu sebeple finans kurumlarına giden ödemeler uçtan uca şifrelenmiyor⁶.

Peki benim sesimi alıp Bin Ladin ile konuşmuşum gibi yaparak FBI ajanlarının beni yakalamasına sebep olmayacaksa, WhatsApp bu kadar tantanaya neden sebebiyet veriyor?

Bu sorunun pek çok cevabı olabilir. Ancak son güncelleme ile WhatsApp’ın bize sunduğu metinler dikkatle incelenirse bir nedenin daha öne çıktığı görülecektir. Facebook profillemesi ve reklam faaliyetleri ile manipülasyonlar konusunda son derece tecrübelidir. Elinde WhatsApp gibi bir veri gücü bulunan Facebook’un bunu kullanmak istemesi de oldukça doğaldır. Zira WhatsApp yakın bir tarihte WhatsApp Bussiness adı verdiği ve işletmelerin kullanımı için tasarladığı yeni bir uygulamayı piyasaya sürdü ve gün geçtikçe uygulamanın kullanıcı sayısı arttı. Elbette buraya daha çok işletmeyi çekebilmesi için WhatsApp’ın bu işletmelere ürünlerini tanıtmaya, hedef alıcıya ulaşma konusunda pek çok kolaylık sağlaması gerekli. Bu kolaylık ise ancak eldeki verilerin incelenmesi ve kişilerin alış-veriş alışkanlıklarının, alım güçlerinin tespiti ile mümkün olabilir. İşte WhatsApp temelde bu sebeple zaten elinde bulundurduğu ve aslında büyük ihtimalle zaten işlediği verileri daha rahat işleyebilmek ve işletmelere daha rahat ulaştırabilmek istiyor.

WhatsApp’ın Sunduğu hizmet koşullarını ve gizlilik ilkelerini incelemeye geçmeden önce Facebook’un kurucusu Mark Zuckerberg’in kişisel veriler konusundaki güven karnesine bir bakmakta fayda var diye düşünüyorum.

3. WhatsApp’a Güvenilebilir Miyiz? Mark Zuckerberg’in Kötü Karnesi

Bir önceki bölümde WhatsApp’ın teknik altyapısı sebebiyle mesajlaşma yoluyla gönderdiğimiz veriler noktasında bir sıkıntı yaşama ihtimalimizin bulunmadığını ve asıl riskin meta veriler ile yedeklenen verilerde bulunduğunu belirttim. Peki tüm teknik çalışmaları bir yana bıraksak bile Mark Zuckerberg’e güvenilebilir miyiz? Yahut beş yıl sonra şimdi yapamadığı şeyleri yapmayacağına bir garanti verebilecek miyiz? İsterseniz burada sadece Zuckerberg’in geçmişinden birkaç örnek vereyim ve cevabı siz değerli okurlara bırakayım.

a- Zuckerberg henüz 20 yaşında bile değilken, Facebook’un ilk yıllarında bir arkadaşı ile aralarında geçen konuşma, arkadaşları tarafından ifşa edilmişti. Zuckerberg arkadaşına hitaben: *“Harvard’dan herhangi birisine ait herhangi bir bilgiye ihtiyacın varsa bana sorman yeterli. Dört binin üzerinde e-posta, fotoğraf, sosyal medya hesabı bilgileri elimde. İnsanlar bilgileri*

⁶ <https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/end-to-end-encryption-for-business-messages> , şifreleme hakkında daha detaylı bilgi için bkz: https://scontent.whatsapp.net/v/t39.8562-34/122249142_469857720642275_2152527586907531259_n.pdf/WA_Security_WhitePaper.pdf?ccb=2&nc_sid=2fbf2a&nc_ohc=2mWH_iVvUtoAX8nYfbb&nc_ht=scontent.whatsapp.net&oh=8ede8b92991b3c35c0c7fa072565aa1c&oe=6022F599

kendileri paylaşıyorlar, nedenini bilmiyorum. Bana güveniyorlar.” Diyor ve sonunu bir küfür ile bitiriyordu⁷.

b- ABD’de tüketici haklarının ve rekabetin korunması gibi amaçlarla kurulan Amerika Birleşik Devletleri Federal Ticaret Komisyonu(FTC), 2011 tarihli bir kararı ile Facebook’un uyması gereken birtakım şartları ortaya koymuş ve sunulan anlaşmayı Facebook’un imzalamasını istemişti. Bu teklifte:

- Kullanıcılardan onay alınmaksızın ve hatta herhangi bir bilgilendirmede dâhi bulunulmaksızın “arkadaş listesi” gibi **özel bilgilerin herkesin erişimine** sunulduğu,
- **Üçüncü taraf uygulamaların**, ihtiyaç duymuyor olmalarına rağmen **kullanıcıların neredeyse tüm verilerine erişebildikleri**,
- Kullanıcılar tarafından “Sadece arkadaşlarım görüntülesin” şeklinde işaretlenen verilerin yalnızca arkadaşlar listesi ile paylaşılmadığı, **kullanıcının arkadaşları tarafından kullanılan üçüncü taraf uygulamaların da** bu verilere erişebildikleri,
- “Onaylanmış Uygulamalar” programı ile üçüncü taraf uygulamaların güvenliklerinin Facebook tarafından test edildiği ve onaylandığı beyan edilmesine karşın bu **testin ve doğrulamanın yapılmadığı**, alenen yalan söylendiği,
- Kullanıcı verilerinin reklam verenlerle paylaşılmadığı beyan edilmiş olmasına rağmen **verilerin paylaşıldığı**,
- **Hesabını pasif duruma geçiren alan veya tamamen silen kullanıcılara ait** (fotoğraf ve videolar da dâhil olmak üzere) tüm içeriğin erişilemez hâle getirildiği beyan edilmesine rağmen bu **içeriklere hesabın silinmesinden sonra dâhi erişilebildiği**,
- Kişisel verilerin; ABD ile AB arasındaki “Güvenli Liman” anlaşmasında yer alan hükümlere uygun şekilde aktarıldığı beyan edilmesine rağmen buradaki **hükümlere aslında uyulmadığı**,

belirlemeleri yapılarak, Facebook’un uyması gereken kurallar belirlenmişti⁸.

c- 2017 yılında Avrupa Komisyonu(EC) tarafından bu sefer Facebook’un WhatsApp’ı satın alabilmek için uymayı taahhüt ettiği şartlara uymadığı tespit edilmiş ve verdiği bilgilerin gerçekte uyuşmadığı gerekçesiyle 110 milyon Euro para cezası kesilmişti⁹.

ç- Çok geçmeden Zuckerberg tekrar bir ceza ile karşı karşıya kaldı. Bu sefer 2018 senesinde Cambridge Analytica Skandalı¹⁰ nedeniyle ABD Senatosu’nda düzenlenen “Facebook, Sosyal Medya Gizliliği, Veri Kullanımı ve Suistimali” başlıklı oturumda ifadeye çağrıldı ve tabiri caizse ecel terleri dökerek ifadesini verdi. Bu sürecin sonunda Facebook

⁷ <https://www.businessinsider.com/well-these-new-zuckerberg-ims-wont-help-facebooks-privacy-problems-2010-5?IR=T>

⁸ <https://www.ftc.gov/sites/default/files/documents/cases/2011/11/111129facebookagree.pdf>

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_1369

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: <https://mahremiyet.info/cambridge-analytica-skandali-nedir-ozet/>

ABD Federal Ticaret Komisyonu tarafından yürütülen soruşturma sebebiyle 5 milyar dolar para cezası aldı.

4. WhatsApp Hizmet Koşulları ve Gizlilik İlkesi

Esasen WhatsApp 4 Ocak'ta yayınladığı hizmet koşulları ve gizlilik ilkesinde önceki sözleşmelerinden çok farklı şeyler söylemedi. Daha doğru bir ifade ile baştan aşağı yeniden hazırlanmış metinlerle karşımıza çıkmadı. Bunun yerine, kullanıcılarına sunduğu sözleşmelerde ufak sayılabilecek ancak çok önemli sonuçlar doğuran değişikliklere gitti.

Bu temel değişiklikleri maddeler halinde özetlemek gerekirse:

- WhatsApp hizmeti ve verilerimizin nasıl işlendiği,
- İşletmelerin, WhatsApp sohbetlerini saklamak ve yönetmek için Facebook tarafından barındırılan hizmetleri nasıl kullandığı,
- Facebook Şirket Ürünleri'nde uyum sağlamak için Facebook ve üçüncü taraf şirketleri ile nasıl çalışılacağı.

Peki WhatsApp'ın biz kullanıcılara sunduğu metinleri bir bütün halinde ele alarak incelediğimizde bize nasıl bilgiler sunuluyor? İsterseniz biraz bundan bahsedelim.

WhatsApp, *"WhatsApp olarak; hizmetlerine bağlanmanızı sağlayacak yollar sunmamıza yardımcı olan ortaklarla, hizmet sağlayıcılarla ve iştiraklerle birlikte çalışırız"* diyerek veri işleme süreçlerine ortaklarını, hizmet sağlayıcılarını ve iştirakleri kattığını bize bildiriyor. Ki bu durum zaten önceden de bu şekildeydi ve esasen iletişim uygulamalarının hemen hepsi veri işleme süreçlerini bu şekilde yürütmekte.

Öyleyse burada riskli olan husus ne veya böyle bir şey var mı? Elbette bir şirketin iştiraklerle veya başka ortaklarıyla beraber çalışmasında olağan dışı bir durum yok. Ancak WhatsApp burada artık iştiraklerine, bağlı ortaklarına, üçüncü taraf hizmet sağlayıcılara ve Facebook Şirketlerine¹¹ sizlere kişiselleştirilmiş reklam sunabilmeleri, analiz çalışmaları ve saha araştırmaları gibi pek çok pazarlama usulünde kullanabilmeleri adına verilerinizi verme yetkisi istiyor. Daha doğrusu kişileri buna zorunlu bırakıyor.

WhatsApp'ın 4 Ocak itibarıyla dayattığı metinlere göre *"Hesap Bilgileri, Bağlantılar, Durum Bilgisi, İşlem ve Ödeme Bilgileri, Mesajlar, Müşteri Desteği ve Diğer İşlemlere"* ilişkin veriler kişilerin paylaşımına onay vermesi halinde toplanacaktır. Zaten WhatsApp da bunlara onay vermeye insanları zorlamaktadır. WhatsApp tarafından otomatik olarak toplanan bilgiler ise *"Kullanım ve Kayıt Bilgileri, Cihaz ve Bağlantı Bilgileri, Konum Bilgileri ve Çerezler"*

-
- ¹¹ Facebook Payments Inc. (<https://www.facebook.com/payments/terms/privacy>) ve Facebook Payments International Limited (https://www.facebook.com/payments/terms/EU_privacy)
 - Onavo (http://www.onavo.com/privacy_policy)
 - Facebook Technologies, LLC ve Facebook Technologies Ireland Limited (<https://www.oculus.com/store-dp/>)
 - WhatsApp Inc. ve WhatsApp Ireland Limited (<http://www.whatsapp.com/legal/#Privacy>)
 - CrowdTangle (<https://www.crowdtangle.com/privacy>)

olarak ifade edilmiştir. Kullanıcılardan otomatik toplanan veriler ile kullanıcıların WhatsApp kullanmayı tercih etmeleriyle paylaşmayı kabul ettikleri verilerin iştirakler, ortaklar ve Facebook Şirketleri ile paylaşılması hususu bu metinlerdeki temel değişikliktir.

5. Esas Sorun

Olaydaki tüm teknik tartışmaları ve komplo teorilerini bir tarafa bırakarak buradaki esas sorunun ne olduğunu irdelersek ne ile karşılaşırız? WhatsApp'ın bu düzenlemesine karşı devletin de karşı tepki vermesinin esas sebebi nedir?

En basit şekilde söylememiz gerekirse, WhatsApp'ın bu dayatması Türkiye'nin egemenlik haklarına saygı duymadığının ve Türkiye'den çekinmediğinin bir göstergesidir. WhatsApp Avrupa Birliği ülkeleri için aynı düzenlemeyi getirememiştir. Avrupa Birliği, GDPR'nin sağlamış olduğu kapsamlı düzenlemeler ile ülkelerin veri koruma otoritelerinin sağlam ve istikrarlı duruşu sayesinde WhatsApp'ın tabiri caizse, gözünü korkutmuştur. WhatsApp bu sebeple GDPR korumasından yararlanan ülkelerde¹² bu şartları dikte edememektedir.

Bu çifte standartta elbette bizim de hatamız büyük. Zira başta da bahsetmiş olduğumuz üzere, kişisel verilerin korunması hukuku alanında henüz yeniyiz. Bu alandaki temel Kanunumuz olan KVKK eksik ve Kanun'un uygulamasını gözetmesi ve geliştirmesi gereken Kişisel Verileri Koruma Kurumu da maalesef yeterli etkinlikte değil. Burada yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için belirtmek isterim ki, Kişisel Verileri Koruma Kurumu devlet kurumları içinde en etkin ve yoğun çalışan kurumlardan biridir. Yeni olmasına rağmen oldukça iyi bir ilerleme kaydetmiştir. Ancak halen beklediğimiz düzeye maalesef ulaşamamıştır.

Buradan WhatsApp'ın egemenlik haklarımıza saygı duymadığını nasıl çıkartıyoruz? Zira her şeyden önce WhatsApp LLC yurt dışında yerleşik bir veri sorumlusu olması sebebiyle Türkiye'de yerleşik bir veri sorumlusu temsilcisi atamakla mükellef, lakin bu yönde bir atamanın yapıldığına ilişkin hiçbir bilgi yok. Aynı şekilde WhatsApp, VERBİS¹³ adı verilen kamuya açık bir sisteme kaydolmak zorunda, ne var ki burada yapılan aramada da son kayıt tarihi olan 30.09.2020 geçmiş olmasına rağmen kaydın yapılmadığını görüyoruz. İnfiale sebep olan metinlere henüz geçmedik bile ve WhatsApp şimdiden mevzuatımızı iki yönden ihlal etmiş oldu.

Peki WhatsApp başka hangi yönlerden mevzuatımızı açıkça ihlal ediyor ve bu durumu insanlara dayatarak adeta bu ihlalleri umursamadığını söylüyor?

Bunlar KVKK 10. maddede öngörülen aydınlatma yükümlülüğü ve KVKK 5 ve 6. maddede yer alan açık rıza alma yükümlülüğü. Buna göre bir veri sorumlusu kişisel verileri işlemeden önce verisi işlenen kişilere:

- Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,

¹²Ülkelerin tam listesi için bkz: <https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/who-is-providing-your-whatsapp-services>

¹³ <https://verbis.kvkk.gov.tr/Query/Search>

- Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
- İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği,
- Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi,
- KVK Kanunu m 11’de sayılan diğer hakları, ile ilgili bilgi vermekle yükümlü.

Ne var ki WhatsApp hizmet koşulları ve gizlilik ilkesinde veri sorumlusunun ve temsilcisinin kimliğine ilişkin açıklama yapmıyor, bu kişilere nasıl ulaşılacağını göstermiyor. Diğer yükümlülükler ise metinlerde oldukça karışık biçimde anlamayı zorlaştıracak bir usul ile gösteriliyor. Yanı sıra örneğin, ilgili kişinin haklarından bahsedilen kısımlarda ilgili kişinin bu hakları nasıl kullanabileceği açıklanmıyor.

Öte yandan metnin onaylanmasının şart koşulması aksi takdirde hizmetin 8 Şubat 2021 tarihi itibarıyla sona erdirileceği söylemi ile de “hizmetin açık rıza şartına bağlanamaması” ilkesi ve “aydınlatma yükümlülüğü ile açık rıza yükümlülüklerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi” ilkesi de ihlal ediliyor.

6. Başka Bir Uygulamaya Geçelim Sorun Çözölsün

Konunun büyük bir ilgi uyandırması ve tepki toplamasının hemen akabinde kullanıcılar alternatif uygulama arayışına girişti. Diğer mesajlaşma uygulamalarının indirilme sayısı oldukça arttı. Elbette pek çok kişinin “ne olur ne olmaz” düşüncesiyle diğer uygulamaları indirdiği ve WhatsApp’ı halen cihazlarında tuttuğu bir gerçek. Zira her ne söylenirse söylensin WhatsApp hali hazırda en geniş kullanım ağına sahip ve insanlar da bu ağı kaybetmek istemiyor.

Hiç kuşkusuz alternatif bir uygulamanın WhatsApp’ın yerini doldurabilmesi için güvenlik, sade ve hızlı ara yüz, görüşme ve dosya paylaşımı kolaylığı ve yaygın kullanım gibi nitelikleri barındırması gerekecektir. Şu anda mevcut uygulamalar içinde bunların pek çoğunu sağlayan, hatta esasen bazı alanlarda WhatsApp’ın çok önünde programlar mevcut. Ancak hiçbirisi WhatsApp’ın sağladığı erişim ağını sunamıyor. Fakat bu sorun kısa bir zamanda çözülebilir, zira bu tamamen kullanıcı tercihleri ile şekillenebilecek bir konudur.

Burada siz değerli okuyuculara şu uygulamaya geçin yahut ben bunu kullanıyorum gibi şeyler söylemeyeceğim. Zira hiçbir uygulamanın güvenliğini garanti edemeyeceğim gibi(WhatsApp buna dahil) şu anda güvenli olan uygulamaların beş yıl sonra verilerinizi çalmayacağını veya komplo teorilerindeki gibi kullanmayacağını da garanti edemem. Ancak şunu söyleyebilirim ki, kişisel verileriniz her halükârda işleniyor. Başka bir programa geçerseniz de geçmeseniz de bu gerçek değişmeyecek. Lakin bu gerçeğin sizleri umursamazlığa sevk etmemesi lazım. Çünkü kişisel verilerin korunması hakkı son derece mühim bir haktır ve verinin gücünü önümüzdeki yüzyılda çok güçlü hissedeceğiz. Bu sebeple “aman canım benim ne verim var, verimi işlese ne olur, beriki çalacağına bu çalsın” gibi düşüncülerle kişisel verilerinizin çalınmasını kanıksamayın. Unutmayın, nasıl ki 20 yıl evvel toplu taşımada dahi sigara içilebiliyordu ancak şu anda kimsenin aklından bile geçmiyor, bir süre sonra da kişisel verilerin önemine ilişkin bilinç buna benzer bir seviyeye ulaşacak.

7. Sonuç

- i. Kişisel verileriniz önemlidir, kıymetini bilin.
- ii. WhatsApp “Signal Protocol” adı verilen protokolü kullanmakta ve mesajlarınızı uçtan uca şifrelemektedir. Dolayısıyla WhatsApp dahil kimse sizin mesajınızı göremez. Yani komplo teorilerinin bu bakımdan bir dayanağı bulunmamaktadır.
- iii. Bunun yanı sıra teorik olarak uçtan uca şifrelenen mesajların içeriklerinin okunabilmesi mümkün kılınabilir. Fakat bunun bugüne kadar gerçekleştiğini veya bu yönde bir deneme olduğunu gösteren hiçbir delil bulunmamaktadır.
- iv. Ancak bu durum hiçbir riskin bulunmadığı anlamını taşımaz. Çünkü WhatsApp’ta her veri uçtan uca şifreleme ile korunmamaktadır. Hangi IP adresinden mesaj attığınız, ne sıklıkla attığınız, konumunuz, kime mesaj attığınız gibi bilgiler WhatsApp’ın elinde vardır. Ki bu da hakkınızda profillemeye yapılabilmesi için son derece yeterlidir.
- v. Peki WhatsApp bunu yapar mı, yani WhatsApp’a güven olur mu? WhatsApp Facebook’un bir şirketidir. Facebook’un kurucusu Mark Zuckerberg’dir. Mark Zuckerberg kişisel veriler ve mahremiyet konusunda dünyadaki en güvenilirmez insan, Facebook ise en güvenilirmez şirkettir.
- vi. WhatsApp yeni sözleşmesi ile elindeki bilgileri kullanmak ve bunları iştiraklerine, Facebook şirketlerine, ortaklarına vererek size kişiselleştirilmiş reklamlar sunmak, alışkanlıklarınızın profilini çıkarmak istemektedir.
- vii. WhatsApp bunu yaparken Avrupa Birliği ülkeleri ile geri kalanlar arasında ayırım yapmakta, Türkiye’nin egemenlik haklarını önemsememekte, adeta Türkiye’den çekinmediğini beyan etmektedir.
- viii. WhatsApp’ın yeni sözleşmeleri yerel mevzuatımız olan KVKK’yı birçok yönden ihlal etmektedir. Bu konuda gerçekten bir adım atılmak isteniyorsa WhatsApp’a bir başvuru yapılabilir ve ardından Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyet başvurusunda bulunulabilir¹⁴.
- ix. Ancak her şeyden öte, insanımızın kişisel verinin kıymetini ve kişisel verilerin korunması hakkının temel bir insan hakkı olduğunu kavraması ve bu alanda bilinçlenmesi gerektir.

¹⁴ https://mahremiyet.info/wp-content/uploads/2021/01/whatsapp_basvuru.pdf (Başvuru Dilekçesi Örneği)
Ayrıca konu hakkında açıklama için bkz: <https://mahremiyet.info/whatsapp-basvurusu/>